

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Sakarya University Journal of Education Faculty

e-ISSN: 2717-6401

Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri*

Betül GÜZEN** Yahya Han ERBAŞ***

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 10.04.2023	<p>Araştırmada ülkemizde ortaöğretim kurumlarında verilen mesleki ve teknik eğitimin sorunlarını ortaya koymak ve tespit edilen sorunlara çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır. Araştırma mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma olarak planlanmış olup, olgubilim ile desenlenmiştir ve veri toplama tekniği olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa ilçesinde bulunan bir mesleki ve teknik anadolu lisesinde görev yapan 25 teknik öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, atölye ve donanım eksikliği, öğrencinin isteksiz olması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşüklüğü, yanlış okul/alan tercihi, öğretmen yetersizlikleri, müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olması, toplumun mesleki eğitime olumsuz bakışı, disiplin problemleri meslek dersi öğretmenleri tarafından mesleki ve teknik eğitimin sorunları olarak tanımlanmıştır. Bu sorunlara sunulan çözüm önerileri, öğrencilerin ortaöğretime geçişleri sırasında mesleki eğitime yönlendirme yapılması, okullardaki atölye ve donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin artırılması, okul-sektör işbirliği ile hazırlanan programların donanım tamamlandıktan sonra uygulanması, mezun öğrencilere iş imkânı sunulması şeklinde sıralanmıştır.</p> <p>Anahtar Sözcükler: Mesleki ve Teknik Eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları, Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlarının Çözüm Önerileri</p>
<i>Kabul Tarihi:</i> 27.06.2023	
<i>Basım Tarihi:</i> 30.06.2023	
doi: 10.53629/sakaefd.1280501	
Makale Türü: Araştırma Makalesi	

* Bu çalışma birinci yazarın, ikinci yazarın danışmanlığında yazdığı Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Tezsiz Yüksek Lisans Programı'nda Dönem Projesi'nden hazırlanmıştır.

** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Şehit Büyükelçi İsmail Erez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İstanbul-Türkiye, betulguzen@gmail.com, ORCID: 0009-0002-0891-6120

*** Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Çanakkale-Türkiye, yahyahan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0802-4536

Kaynakça Gösterimi: Güzen, B. ve Erbaş, Y.H. (2023). Ortaöğretim kurumlarında mesleki ve teknik eğitimin sorunları ve çözüm önerileri, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 82-104. doi:

Citation Information: Güzen, B. & Erbaş, Y.H. (2023). Problems in vocational and technical education in secondary education institutions and suggested solutions, *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 23(1), 82-104. doi:

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

Problems in Vocational and Technical Education in Secondary Education Institutions and Suggested Solutions

Article Information	ABSTRACT
<p><i>Received:</i> 10.04.2023</p> <p><i>Accepted:</i> 27.06.2023</p> <p><i>Published:</i> 30.06.2023</p>	<p>This study examines the problems and solution proposals of vocational and technical education in secondary education institutions with qualitative research method by taking the opinions of technical teachers. An interview method was used as a data collection technique in this qualitative study, which utilized a phenomenological design. The data were analyzed by descriptive analysis. The sample of the study consists of 25 technical teachers working in a Vocational and Technical Anatolian High School in Bayrampaşa, Istanbul in the 2022-2023 academic year. In the study, the lack of workshops and equipment, the reluctance of the students, the low level of readiness of the students, the wrong school/field choice, teacher inadequacies, the lack of current curriculum and inadequacies, the negative view of the society on vocational education, disciplinary problems were defined as the problems of vocational and technical education by technical teachers. The solutions offered to these problems are listed as guiding students to vocational education during their transition to secondary education, eliminating the inadequacies of workshops and equipment in schools, increasing teacher qualifications, increasing the readiness level of students, implementing the programs prepared in cooperation with the school-sector after the equipment is completed and providing job opportunities to graduate students.</p> <p>Keywords: Vocational and Technical Education, Problems of Vocational and Technical Education, Suggested Solutions for Vocational and Technical Education Problem</p>
doi: 10.53629/sakaefd.1280501	Article Type: Research Article

1. GİRİŞ

Eğitimin toplumların devamlılığı için gerekli olduğu birçok düşünür, filozof ve devirlerin önde gelen eğitimcileri tarafından her dönemde vurgulanmıştır. Kendinden önceki neslin hayat deneyimlerini genç nesillere aktarması sonucunda genç nesillerin toplumsallaştırılmasına eğitim denir. (Durkheim, 2016). Geniş anlamıyla eğitim, toplumsal yaşamın devamlılığını sağlama aracıdır. Toplumda edinilen bilgi ve beceriler, iletişim yoluyla yaşlı nesillerden genç nesillere aktarılır. Böylece toplumsal bilgi birikimi genç kuşaklara aktarılarak neslin süreğenliği sağlanır (Dewey, 2020). Eğitim, insanın bedensel ve zihinsel gelişiminde en önemli işlevi üstlendiğinden, kişinin yaşamını sürdürebilmesi ve insanca erdemli bir hayat yaşayabilmesi için ön koşuldur. Kişi ancak eğitim yoluyla bireysel yaşamdan sosyal hayata geçebilir, kişilerarası hatta uluslararası ilişkiler kurabilir (Bakır, 2014).

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli unsurlardan biri de insan kaynağının kalitesidir. Gelişmiş ülkeler mevcut potansiyel insan gücünü gerekli niteliklerde yetiştirmektedir. Öte yandan, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler nitelikli eleman yetiştirmede yetersiz kalmaktadır. Eğitim sisteminin görevi, toplumun gelişmesini ve canlanmasını sağlayacak nitelikli eleman yetiştirmektir. Eğitim sistemi, öğrencileri geleceğin vatandaşları olarak görmeli ve onları sosyal hayata, iş dünyasına ve ileri eğitime hazırlamalıdır. (Şimşek, 1999). 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Kanun zamanla bazı değişikliklere uğramış olmasına rağmen eğitim sisteminin temel yapısında önemli bir değişiklik olmamıştır. 1739 sayılı Kanun'da teknik eğitiminin amacı "öğrencileri kariyer ve yükseköğrenime veya hayata ve işe hazırlamak" olarak tanımlanmıştır. Bu yasaya göre eğitim sistemi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki temel bölüme ayrılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimi bir bütün haline getiren kanun ise 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'dur (Akpınar, 2004).

Mesleki eğitim, geleneksel eğitimden farklı olarak işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanın yetiştirilmesini amaçlayan yeni bir eğitim türüdür. Mesleki eğitim başlangıçta lonca sisteminin içerisinde yer almaktaydı ancak Sanayi Devrimi'nden sonra örgün eğitimin içerisinde yeniden yapılandırıldı. (Özer, 2020). Bir ülkedeki mesleki ve teknik eğitim, iş hayatına yön vererek bireylerin toplumdaki yaşam kalitelerini yükseltmektedir. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim öğrencileri geleceğe hazırlamak için bilgi, uygulama becerisi ve deneyim sağlar (Kılıç & Yılmaz, 2018).

Mesleki ve teknik eğitimin güncel durumu, kalitesi, sorunları ve diğer bileşenleri üzerine çeşitli araştırmalara alanyazında rastlamaktayız. Örneğin, Kam'ın (2013) araştırmasında mesleki ve teknik eğitimin bir ülkenin kalkınma süreci üzerinde ne kadar etkili olduğu, özellikle ortaöğretimde mesleki eğitime önem verilmesi

gerekliliği ve mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına giden öğrencilerin bu okulları tercih nedenlerinin neler olduğu üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın sonucunda mesleki ve teknik ortaöğretim kurumuna devam eden öğrencilerin ortaöğretime geçiş sınavından yeterli puanı alıp başka bir tercih yapamadıkları için “İleride bir meslek sahibi oluruz” düşüncesi ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yerleştikleri sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Karabulut ve Marul’un (2011) araştırmasında ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin sorunları göz önünde bulundurularak çok amaçlı lise modeli yaklaşımı ortaya konulmuştur. Çalışmada günümüzde gerçekleşen teknolojik ilerlemeye mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının ayak uyduramadığı için iş piyasasına nitelikli eleman yetiştirilemediği üzerinde durulmaktadır. Çalışmada çağımız ve gelecek teknolojilerine uygun ara eleman yetiştirebilmek için genel liseleri ve meslek liselerini birleştirerek çok amaçlı lise modeli ortaya konmaktadır.

Bir diğer araştırmada da ülkemizde uygulanan mesleki ve teknik eğitim, Avrupa Birliği’nde uygulanan mesleki ve teknik eğitim, Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim alanındaki değişimler ve uygulamalar incelenmiştir. Araştırmada, Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’deki mesleki eğitimin başarıya ulaşmamasının nedeni olarak; genellikle mesleki programları oluştururken ulusal ve uluslararası sermayenin ve iş gücü 12 piyasasının ihtiyaçlarının dikkate alınması, bunun sonucunda eleştirel düşünebilen ve teknoloji geliştirebilen bir birey yetiştirilmesi için gerekli olan eğitimin verilmemesi, gelişen teknolojinin mesleki eğitime yansıtılmaması gösterilmektedir (Anapa, 2008). Uçar ve Özerbaş’ın (2013) çalışmasında Dünya’daki ve ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimi meslek yüksekokullarında çalışan akademisyenlerin gözünden sorgulamaktadır. Araştırmanın sonucunda, mesleki ve teknik eğitimde verimin artması için mesleki ve teknik eğitimin yenilenmesi ve öğretim üyelerinin mesleki ve teknik eğitimle ilgili görüşlerinin önemsenmesi gerektiği görüşlerine ulaşılmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimde yapılması gereken değişikliklere yönelik bir diğer çalışmada da farklı ülkelerdeki ve ülkemizdeki mesleki eğitim uygulamaları incelenerek karşılaştırılması yapılmıştır. Türkiye’deki mesleki eğitimin diğer ülkelerin mesleki eğitimi ile karşılaştırılması ile bazı sonuçlara varılmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre ulusal bir mesleki ve teknik eğitim konseyi kurulması ve mesleki ve teknik eğitim hakkındaki çalışmalarını bu konseyin yapması yönünde bir tavsiye de bulunmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin belli bir süre iş başında eğitim alması yönünde öneriler sunulmaktadır (Binici ve Arı, 2004). Özsoy’un (2007) araştırmasında sosyoekonomik kalkınmanın gerçekleşmesindeki en büyük etkenin nitelikli insan gücü olduğu bunun da mesleki ve teknik eğitimin gelişimi ve teknolojiye uygunluğu ile mümkün olacağı konusu tartışılmaktadır. Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecinde Avrupa’da bulunan mesleki ve teknik eğitimin iyi analiz edilip ülkemize uyarlanması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin içerik ve yapı bakımından yetersiz olduğu ortadadır. Ayrıca iş piyasalarında nitelikli ara eleman gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde bu ihtiyacın yerine getirilmesinde teknik ve mesleki eğitim önemli bir rol oynamakla birlikte bazı sorunlar bulunmaktadır. Ortaöğretim kademesinde karşılaşılan sorunlar; mezun öğrencinin istihdam olanaklarının sınırlı olması, okul eğitimi ile gerçek hayat arasında farklılıkların olması, okul-ışletme işbirliğinin zayıf olması, mesleki ve teknik eğitim veren okulların altyapısı, çağa uygun hızlı bir şekilde gelişen bilim ve teknolojiyi karşılayamaması olarak sıralanabilir. Bu sorunlara rağmen çalışma sonucunda ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin iktisadi kalkınmaya katkısının zamanla arttığı tespit edilmiştir.

Erdoğan, Demirtaş ve Özalan (2020) mesleki ve teknik eğitimin sorunlarını teknik öğretmenlerden toplanan veriler ışığında ortaya koymuştur. Araştırma teknik öğretmenlerden toplanan veriler ışığında mesleki eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin iş disiplinine uyum sağlamada zorlandığı, mesleki yeterliliğinin olmadığı, mesleki eğitim alan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimlerinin belli bir ölçüde etkili olduğu, işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili ortaya çıkan sorunların büyük bir kısmının işletmelerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Teknik öğretmenlerin önerileri doğrultusunda saptanan bu sorunlara yönelik olarak, mesleki eğitim veren okullarda bir yenilenmeye ihtiyaç olduğu, mesleki eğitim veren okullar ile iş piyasasının daha uyumlu olabilmesi için verilen mesleki eğitimin beraber düzenlenmesi, işletmelerde beceri eğitiminin kapsam olarak genişletilmesi, meslek dersi saatlerinin artırılması önerileri sunulmuştur. Özer (2019) çalışmasında ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin sorunları üzerinde durmakta, mesleki eğitimde yaşanan sorunları ayrıntılı olarak incelemektedir. Bu araştırma sonucunda 2023 eğitim vizyonuna göre çözüm önerileri ortaya konulmakta ve yeni geliştirilen modeller öne sürülmektedir. Çalışmada mesleki ve teknik eğitim ile ilgili ortaya konan problemlerin üç alanda toplandığı görülmektedir. Bu üç sorunun ilki mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin nispeten akademik başarısı düşük öğrenciler olduğu ve bu algının mesleki ve teknik eğitimi olumsuz etkilediği, ikincisi okul-sektör işbirliğinin yetersizliği, üçüncüsü mezunların çalışma hayatındaki sorunlardır. Bu sorunlara çözüm önerisi olarak mesleki ve teknik eğitim mezunlarına sektörde tanınan iş olanaklarının geliştirilmesi ve mezunların istihdamının artırılması sunulmaktadır.

Ergün'ün (2018) araştırmasında meslek liselerinin problemlerinin okul ve iş piyasası ile ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda ilgisizlik, yetersizlik, işlevsellik, özelleştirme, mecburiyet ve güvensizlik konu alanları saptanmıştır. Araştırma sonucunda Millî Eğitim Bakanlığı, iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikleri ortaya koyarak uygun bir müfredat içeriği oluşturması, teknik öğretmenlerin eğitimi, okulların gerekli niteliklerde öğrenci yetiştirmesini ve iş dünyasının öğrencilere kendilerini geliştirebilecekleri bir ortam sunması, bu durumda bu okullardaki öğrenci açığı ve iş dünyasındaki personel sıkıntısının giderilmesi önerileri ortaya konulmuştur. Bir diğer çalışmada da Sönmez (2008) son yıllarda ülkemizde mesleki ve teknik eğitimde yaşanan büyük bir çöküş olduğu ve bu çöküşün nitelikli orta kademe eleman yetiştirememekle sonuçlanmakta, meslek yüksekokulları ve mühendislik eğitimini olumsuz etkilemekte olduğunu vurgulamaktadır. Çöküşün sebeplerinin doğru tespit edilerek ortadan kaldırılması, mesleki ve teknik eğitimin bir an önce hak ettiği seviyeye getirilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu gelişim ülkemizin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır. Makale, orta öğretim ve meslek yüksekokullarının nasıl inşa edilmesi gerektiğine odaklanmakta ve teknik orta öğretim ve meslek yüksekokullarının mühendislik eğitimine etkisini tartışmaktadır. Çalışmada mesleki eğitimin sorunları tartışıldıktan sonra mesleki eğitimden yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi, meslek lisesi mezunu öğrencilerin üniversitede aldıkları eğitim alanına göre mühendislik ya da teknikerlik bölümlerine geçişlerin sağlanması, meslek yüksekokullarının yeniden yapılandırılması önerileri ortaya konulmuştur.

1.1. Kuramsal Çerçeve

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin temelleri 12. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Osmanlı Devleti’nde çıraklık sistemi çok gelişmiş olup Lonca teşkilatlarında küçük yaştaki çocuklar bir meslek erbabının yanında yetiştirilmekteydi. Avrupa’da Sanayi Devrimi ile birlikte 18. yüzyılın sonlarından itibaren bilimin ve teknolojinin gelişmesi ve gelişimin sanayiye yansmasıyla Osmanlı Devleti’nde Lonca sistemi ile yetiştirilen kalifiye elemanlar Avrupa’ya göre eksik kaldığı için mesleki ve teknik eğitim kurumlarının açılması için girişimlerde bulunuldu. Bu girişimlerden bazıları, 1793 yılında açılan Mühendishane-i Bahri Hümâyun ve 1796 yılında açılan Mühendishane-i Berri-i Hümâyun okullarıdır. Bu okullar, Osmanlı ordusunun daha modern tekniklerle eğitimlerini sağlamak için açılmıştır. Abdülmecid (1823-1861) döneminde Viyana elçisi olarak görev yapan Sadık Rıfat Paşa’nın kaleme almış olduğu “İdare-i Hükümetin Kavaidi Esasîyesi” adlı risalesinde el sanatları ve endüstride çalışacak uzman elemanların yetiştirilmesi amacıyla mesleğe yönelik okulların açılmasının ekonomik kalkınma için önemini vurgulamış ve mesleki ve teknik eğitimin çıraklık eğitiminden ayrılarak, genel eğitimle beraber ele alınması gerekliliğini önermiştir. Bunun üzerine maarif meclisi toplantısında nitelikli iş gücünün iyi bir mesleki ve teknik eğitimle yetişeceği neticesine varılmıştır. Böylece 1847 yılında Yeşilköy’de uzun ömürlü olmasa da bir tarım okulu açıldı. 1848 yılında yeni kurulan fabrikalara üretim yapmak için ihtiyaç duyulan teknik elemanların yetiştirilmesi amacıyla Zeytinburnu’nda bir Sanayi Mektebi kurulmuştur. Bu sanayi mektebinin Zeytinburnu’nda kurulmasının nedeni İstanbul’da sanayi kuruluşlarının yoğun olarak burada bulunmasıydı. Ancak bu okul da uzun süreli olamamıştır (Semiz, 2004). Osmanlı Devleti’nde 19. Yüzyılın ikinci yarısı itibari ile bazı alanlarda sanat okullarının açıldığı görülmektedir. Bunlara en güzel örnek Mithat Paşa’nın açtığı erkek ve kız sanat okulları gösterilebilir. İlk kurulan kız sanat okulları askeriyenin ihtiyaç duyduğu giyim ihtiyacını karşılamak, erkek sanat okulları da askeriyenin ve gelişmeye başlayan sanayinin ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuştur. 1861’de Niş’ de erkek sanat okulu, 1864’de Ruscuk’ da kız sanat okulu açılmıştır. Sonraki yıllarda İstanbul, İzmir, Bursa gibi illerde de yaygınlaşmıştır (Doğan, 2012).

Osmanlı Dönemi’nde kurulmaya başlayan mesleki ve teknik eğitimin daha sistematik bir hale getirilmesi ve geliştirilmesi çalışmaları Cumhuriyet döneminde hızlanarak devam etmiştir (Alkan vd., 2001). Cumhuriyet döneminin başları, resmi olarak mesleki ve teknik eğitimin tanımlanması ve yasalaştırılması, eğitim sisteminin içerisinde mesleki ve teknik eğitimin yer bulabilmesi, mesleki eğitimdeki temel ilke ve kavramların tanımlanması ile geçmiştir. M. Kemal Atatürk mesleki ve teknik eğitim sisteminin kurulması ve tüm ülke çapında uygulanması için büyük özen göstermiş ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamıştır. Yurtdışından eğitim uzmanları davet edilerek gerek eğitim sistemi gerekse mesleki ve teknik eğitim için gerekli düzenlemeleri yaptırmıştır. 1923-1925 yılları arasında bazı mesleki ve teknik okullara ziyaretler düzenleyerek mesleki eğitimin önemini ortaya koymuştur. 1927 yılında 1052 sayılı “Meslek Mektepleri Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Bu kanunla beraber yerel yönetimlerde olan meslek okullarının eğitim programları, ders araç ve gereçleri, öğretmen ve memur kadroları, öğretmen ve müdür atama yetkileri Millî Eğitim Bakanlığı’na verilmiştir. 1923-1940 yılları arası Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin kuruluş dönemi olmuştur. 1940 ve sonrasında Türkiye’de gelişen sanayi ile birlikte mesleki ve teknik eğitimde de ilerleme kaydedilmeye başlanmıştır. Günümüzde mesleki ve teknik eğitim sisteminin temelini

oluşturan 3308 sayılı kanun 1986 yılında çıkarılarak mesleki ve teknik eğitim sistemi yeniden düzenlenmiştir (Demir & Şen, 2009).

Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim sisteminin sağlam temeller üzerinde kurulmasını hedefleyen M. Kemal Atatürk yurda birçok yabancı uzman davet etmiştir. Yurdumuzu ziyaret eden bu uzmanların hazırladığı raporlar mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine ışık tutmuştur. Davet edilen 65 eğitim uzmanı arasında bulunan bazı isimler ve ziyaret tarihleri şöyledir; 1924 yılında John Dewey, 1925 yılında Kühne, 1926 yılında Ömer Buyse, Jung ve 1930 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nden bir heyettir. Bu uzmanlar, mesleki ve teknik eğitimle ilgili çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar neticesinde hazırlanan raporlarda, uzmanlar çıraklık eğitimi, okul vasıfları, bütçe ve eğitim programları gibi konularda görüş bildirmişlerdir. Bugünkü mesleki ve teknik eğitim sistemi bu çalışmalar üzerine kurulmuştur. Yurtdışından gelen uzmanların yanı sıra Türk bilim insanlarının da eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesine emekleri geçmiştir. M. Kemal Atatürk, İsmail Hakkı Tonguç, Ziya Gökalp, Rüştü Uzel ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu bilim insanlarından bazılarıdır (Alkan vd., 2001). Cumhuriyet döneminde alınan uzman görüşlerinin de katkısıyla mesleki ve teknik eğitim, eğitim sisteminin içerisine entegre edilmiş ve açılan mesleki ve teknik liselere öğretmen yetiştirmek üzere ilk olarak Ankara'da 1934 yılında 'Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu' daha sonra 1937 yılında 'Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu' açılmıştır. 1976 yılında bu okulların adı değiştirilerek 'Yüksek Teknik Öğretmen Okulu' yapılmıştır. Bunların yanı sıra 1955 yılında Ankara'da ticaret liselerine öğretmen yetiştirmek için 'Ticaret Öğretmen Okulu' açılmıştır. 1965 yılında bu okulun adı 'Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu' olarak değiştirilmiş ve eğitim süresi 3 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır (Erdem, 2013).

Ülkemizde 1940'lı yıllardan itibaren mesleki ve teknik eğitime olan bakışın değiştiği görülmektedir. Bu bakış açısı sayesinde illerin sosyoekonomik durumlarına ve iş olanaklarına bakılmaksızın her ilde mesleki eğitim veren kurumların açılması sağlanmıştır. Her ilde açılan meslek okullarına ilk zamanlarda maddi durumu iyi olmayan, köylü çocukları devam ederken zamanla maddi durumu orta düzeyde olan aile çocukları da devam etmeye başlamıştır. 1970'li yıllarda ülkemiz fabrikalarında çalışan işçilerin Avrupa'ya gitmesiyle beraber ara eleman sıkıntısına düşülerek mesleki ve teknik eğitimin önemi anlaşılmış ve okul-sanayi işbirliğine önem verilmiştir (Doğan, 2012). Mesleki ve teknik eğitim dönemin ihtiyaç ve şartlarına göre yenilik ve gelişme gösterse de ülkemizde mesleki ve teknik eğitime tarih boyunca gereken önem verilmemiştir. Mesleki ve teknik eğitimin sorunları ciddi bir platformda ele alınmalıdır. Bu konuda yapılan çalışmaların doğru bir zemine oturtularak, çağın gereklerine uygun olarak sürekli olarak revize edilmesi ve mesleki eğitim politikalarının buna uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimde yaşanan sorunların eğitimin paydaşları ile tespit edilmesi, bu sorunların net olarak ortaya konulması ve bu sorunlara kalıcı çözümler bulunması mesleki eğitimin geleceği için oldukça önemlidir. Bu nedenle araştırmada mesleki eğitimde var olan sorunları ortaya çıkarabilmek için mesleki eğitimin en önemli paydaşlarından biri olan öğretmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Sorunu net bir şekilde ortaya koymak çözüme giden en önemli yoldur. Bu araştırmada ülkemizdeki mesleki eğitimin kalitesini artırabilmek için yaşanan sorunları tespit ederek uygun çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır.

Mesleki eğitimin üç boyutu mevcuttur. Bunlar iş, birey ve eğitimidir. Bu üç boyut her zaman etkileşim halindedir. Bireyleri işe uygun hale getirmek, planlı ve etkili bir eğitim ve uygulama gerektirir. Bu nedenle mesleki eğitim programları geliştirilirken ve planlanırken bu üç unsur dikkate alınmalıdır (Sezgin, 2009). Mesleki eğitim, ekonomiye değer katmak için sosyal ve ekonomik sektörlerle işbirliği içinde, ulusal ve uluslararası mesleki yeterliliğe, iş ahlakına ve mesleki değerlere sahip, yenilikçi, girişimci, üretken bir işgücü geliştirmeyi amaçlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, iş ve meslek etiğini merkeze alan, istihdam odaklı, çeşitli ekonomik ve sosyal alanların ihtiyaçlarına yönelik, işbirliği içinde sürekli güncellenen yenilikçi bir mesleki ve teknik eğitim sistemi oluşturmayı amaçlar. Paydaşlarla birlikte çalışarak, bireysel ilgi alanlarına, yeteneklere ve eğilimlere dayalı olarak uygun öğrenme fırsatları sağlar (MEB, t.y.).

Bir ülkenin kalkınabilmesi için nitelikli insan gücüne ve doğal kaynaklara sahip olması gerekir. Bir ülkenin doğal kaynaklar açısından zengin olması, iyi yetişmiş ve nitelikli insan gücüne sahip olması durumunda üretim gerçekleşebilir. Üretim, bir ülkenin kalkınması için gerekli olan temel unsurlardan biridir. Bu da ancak eğitim ile gerçekleşebilir (Alkan vd., 2001). Ekonomik ve teknolojik gelişmeler günümüzde yeni mesleklerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Böylece işgücü piyasasında vasıflı ara eleman ihtiyacı artmıştır ve mesleki ve teknik eğitimin gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler uzun süredir mesleki eğitimin önemini anlamış ve eğitim kurumlarını buna göre yapılandırmışlardır. Böylece mesleki eğitim, eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Aktan, 2018).

Günümüzde insanda olması gereken nitelikleri; problem çözme, yaratıcı düşünme, etkin iletişim kurma, değişime uyum sağlama, takım çalışması, sorumluluk alma, teknolojik gelişmeleri takip etme olarak sıralayabiliriz. Bu niteliklerin bireylere kazandırılabilmesi eğitim ile mümkündür. Mesleki eğitim temel mesleki becerilerin kazandırılmasının yanında insanda olması gereken nitelikleri de kazandırmalıdır. Birçok eğitimci, meslek eğitiminde öğrenmenin ve yapmanın önünde bir engel olduğunu söylemektedir. Bunun nedeni okullarda veya mesleki teknik eğitim kurumlarında eğitimcilerin aktif, öğrencilerin ise pasif olması ve müfredata göre düzenlenen eğitimin sıkıcı, dışlayıcı ve anlaşılmasız olmasıdır (Binici & Arı, 2004). Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayan öğrenci merkezli bir eğitim modeli etkili öğrenme sağlayabilir. Meslek eğitimi uygulamalı bir eğitimidir ve öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri bir eğitim ortamı öğrenmeyi daha etkili hale getirecektir. Gelişmiş ülkelerde mesleki ve teknik eğitim tüm eğitim sisteminin yaklaşık üçte ikisini oluştururken, bizim ülkemizde üçte birini oluşturmaktadır (Binici & Arı, 2004). Bu oranla gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır. Mesleki eğitimin iyi gelişmiş olduğu ülkelere bakarsanız, endüstriler ve işgücü piyasaları da iyi gelişmiştir. Bu durum ülkemizin gelişmesi için mesleki ve teknik eğitime daha fazla önem vermesini gerektirmektedir (Binici & Arı, 2004). Ülkemizde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve mesleki eğitimin geliştirilmesi için bilimsel ve teknolojik yenilikler ve gelişmeler sürekli takip edilmeli bunlar ders müfredatlarına güncel olarak entegre edilmelidir. Bu sayede mesleki ve teknik eğitime gereken değer gösterilerek gerekli yenilenme sağlanabilir (Ekşioğlu & Taşpınar, 2019).

Mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ülke ekonomisi için oldukça önemlidir. Alan yazın incelendiğinde mesleki ve teknik öğretimin sorunlarını inceleyen çalışmalarda mesleki eğitimin temel öğelerden biri olan ortaöğretimde görev yapan teknik öğretmenlerin görüşlerine az yer verildiği görülmektedir. Yapılan çalışmaların bir kısmının derleme yöntemi ile bir kısmının da yükseköğretim kademesinde görev yapan öğretim görevlileri ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Ortaöğretim kademesinde verilen mesleki eğitimin sorunlarını tespit etmeye yönelik yapılan araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bu çalışmayla alan yazında eksik kalan ortaöğretim kademesinde mesleki eğitimin sorunları meslek dersi öğretmenlerinin gözünden ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ortaöğretim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin mesleki ve teknik eğitimin sorunlarını ve bu sorunlara sunacakları çözüm önerilerini ortaya koymak için gerçekleştirilmiştir. Ortaöğretim kurumlarında mesleki ve teknik eğitimin sorunları bu araştırmanın problemi olarak ele alınmıştır. Araştırma sorusundan hareketle şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Ülkemizdeki Mesleki ve Teknik Eğitim politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitime verilen önemi ne ölçüde yeterli veya yetersiz buluyorsunuz?
3. Mesleki ve Teknik Eğitimde öğretim programları hakkında ne düşünüyorsunuz?
4. Mesleki ve Teknik Eğitimin öğrenciye ve topluma faydaları nelerdir?
5. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu bir öğrencinin sektörde iş bulabilmesi için yeterli donanıma sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
6. Mesleki ve Teknik Eğitimde en çok karşılaştığınız sorunlar nedir?
7. Mesleki ve Teknik Eğitimde karşılaştığınız sorunlara çözüm önerileriniz neler olur?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, geçerlilik ve güvenilirlik, toplanan verilerin analizi ve etik kurul izni ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma olarak tasarlanmış olup, olgubilim deseni ile desenlenmiştir. Nitel araştırma, doküman incelemesi, görüşme ve gözlem gibi farklı nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı; fikir, olay, olgu ve algıların doğal ortamlarında tamamlayıcı ve gerçekçi bir şekilde oluşturulması için nitel süreçlerin gerçekleştirildiği bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Nitel araştırmaların temel amacı, algıları ve deneyimleri ortaya çıkarmaktır. Farklı desenler kullanan nitel araştırmalar giderek daha yaygın hale gelmektedir. Nitel araştırmalarda kullanılan desenlerden biri de olgubilimdir. Bu yaklaşımın amacı yaşanmış deneyimi değerlendirmektir. Olgubilim

yaklaşımın güçlü felsefi temeli nedeniyle, bu yaklaşım bazı durumlarda araştırmacılar için zor olabilir (Tekindal & Uğuz Arsu, 2020). Bu araştırmada mesleki ve teknik öğretmenlerinin meslek okullarında yaşadıkları deneyimlere odaklanıldığı için olgubilim deseni uygun görülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Bayrampaşa ilçesinde bulunan bir mesleki ve teknik anadolu lisesinde çalışan 25 teknik öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan teknik öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

S.N.	Cinsiyet	Yaş	Branş	Kıdem	Eğitim Durumu
Ö1	Erkek	31-40	İnşaat Teknolojileri	6-10 yıl	Lisans
Ö2	Erkek	41 ve üzeri	İnşaat Teknolojisi	6-10 yıl	Lisans
Ö3	Erkek	31-40	Elektrik Teknolojileri	6-10 yıl	Lisans
Ö4	Erkek	41 ve üzeri	İnşaat Teknolojisi	21 üzeri	Lisans
Ö5	Erkek	31-40	Bilişim Teknolojisi	11-15 yıl	Lisans
Ö6	Erkek	31-40	Bilişim Teknolojisi	11-15 yıl	Lisans
Ö7	Erkek	31-40	Elektrik Teknolojileri	11-15 yıl	Lisans
Ö8	Erkek	31-40	Elektronik Teknolojileri	1-5 yıl	Lisans
Ö9	Erkek	31-40	Elektronik Teknolojileri	6-10 yıl	Lisans
Ö10	Erkek	41 ve üzeri	Elektrik Teknolojileri	21 üzeri	Lisans
Ö11	Erkek	41 ve üzeri	Elektrik Teknolojileri	21 üzeri	Lisans
Ö12	Erkek	31-40	Elektronik Teknolojileri	6-10 yıl	Lisans
Ö13	Erkek	31-40	İnşaat Teknolojisi	1-5 yıl	Lisans
Ö14	Erkek	31-40	Elektronik Teknolojileri	11-15 yıl	Lisans
Ö15	Erkek	31-40	Elektronik Teknolojileri	11-15 yıl	Lisans
Ö16	Erkek	22-30	İtfaiyecilik ve Yan. Güv.	6-10 yıl	Lisans
Ö17	Erkek	22-30	İtfaiyecilik ve Yan. Güv.	1-5 yıl	Lisans
Ö18	Erkek	31-40	Bilişim Teknolojisi	11-15 yıl	Lisans
Ö19	Kadın	31-40	Bilişim Teknolojisi	11-15 yıl	Lisans
Ö20	Kadın	41 ve üzeri	Elektronik Teknolojileri	16-20 yıl	Yüksek Lisans
Ö21	Erkek	41 ve üzeri	Elektronik Teknolojileri	16-20 yıl	Yüksek Lisans
Ö22	Kadın	22-30	İtfaiyecilik ve Yan. Güv.	1-5 yıl	Lisans
Ö23	Kadın	22-30	İtfaiyecilik ve Yan. Güv.	6-10 yıl	Lisans
Ö24	Kadın	31-40	İtfaiyecilik ve Yan. Güv.	1-5 yıl	Lisans
Ö25	Kadın	31-40	İnşaat Teknolojisi	1-5 yıl	Lisans

Araştırmaya katılan öğretmenlerin doldurmuş oldukları formlar Ö1-Ö25 sıra numarası ile kodlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ortaöğretim kademesindeki mesleki ve teknik eğitimin sorunlarının saptanmaya çalışıldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu 7 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Meslek dersi öğretmenleri ile görüşmeler 25-30 dakikalık sürelerde yapılmıştır. Her iki araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama aracı, gerekli geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra kullanılmıştır.

2.4. Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerliği ve güvenilirliği sağlamak için uzman görüşü ve katılımcı teyidi (Yıldırım & Şimşek, 2021) stratejileri kullanılmıştır. Öncelikle araştırmacıların analizleri sonucu elde edilen bulgular, belirli bir zaman dilimi içerisinde nitel alanda çalışmaları olan iki uzman tarafından değerlendirilerek, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda çeşitli düzenlemeler yapılarak son şekli verilmiştir. Daha sonra bulgular, gönüllü olarak araştırmaya katılım göstermiş iki öğretmen tarafından incelenerek, görüşleri alınmıştır. Böylelikle çalışmanın bulgularının anlaşılır olup olmadığı teyit edilmiştir. Son olarak, her kategorinin altında, katılımcılardan doğrudan alıntılar konularak geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizin amacı, gözlem ve görüşme sonuçlarını organize etmek, değerlendirmek ve okuyuculara sunmaktır. Bu analiz yönteminde veriler önceden belirlenmiş temalara göre gruplandırılır, özetlenir ve yorumlanır, bulgular arasında nedensel ilişkiler kurulur ve gerektiğinde vakalar karşılaştırılır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmada ilk önce görüşme sorularından yola çıkılarak hangi temalar altında verilerin sunulacağı belirlenmiştir. Daha sonra anlamlı ve mantıklı bir şekilde birbirleriyle ilişkili olan ifadeler, aynı temalar altında birleştirilerek bulgular oluşturulmuştur.

2.6. Etik Kurul İzni

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 20 Ekim 2022 tarih ve 17/81 sayılı kararı ile alınmıştır

3. BULGULAR

Araştırmanın bu aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. "Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri" araştırmasına yedi başlık altında cevap aranmıştır.

3.1. Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları

Araştırmanın ilk alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitim politikalarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 2'de bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 2.

Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Okul-sektör işbirliğinin yetersizliği	Ö1, Ö3, Ö22	3
Meslek liselerinin statüsünün düzeltilmesi	Ö2	1
Mesleki eğitime ayrılan bütçe yetersizliği	Ö3, Ö15, Ö16	3
Mesleki tanıtımlar yapılmalı	Ö3	1
Öğrencilerin yükseköğretime geçişte yaşadığı sıkıntılar	Ö4, Ö17	2
Mesleki eğitim politikalarının sürekliliğinin olmaması	Ö5, Ö6, Ö7	3
Sahaya dönük politika belirlenmemesi	Ö5, Ö11, Ö19	3
Belirlenen politikaların uygulamaya dönük olmaması	Ö5, Ö11, Ö12, Ö14, Ö19	5
Son zamanlarda mesleki eğitime verilen önem arttı	Ö6, Ö21	2
Yeniliklerin yeterli olmaması	Ö8	1
Tek bir disiplin yerine çoklu disiplinlere yönelen politika	Ö9	1
Meslek liselerine sınavla girişin kaldırılmasıyla mesleki eğitim ve öğrenci profilinin zayıflaması	Ö10	1
Başka ülkelerden alınan projelerin Türk eğitimine entegrasyon sorunu, eğitimin düzelebilmesi sosyal ve ekonomik durum ile ilişkili	Ö11	1
Mesleki eğitime gereken önem verilmemesi	Ö12	1
Okullar arası imkân ve donanım farklılıkları	Ö13	1
Öğrencilerin ilgi alanlarına göre mesleğe yönlendirilmemesi	Ö15, Ö16, Ö17	3
Eğitim sistemindeki bozulmadan mesleki eğitimde etkilenmekte	Ö17	1
İş gücü, zaman ve nitelik kaybı	Ö17	1
Mesleki eğitim politikalarının geri planda kalması	Ö18, Ö20, Ö25	3
Öğrenci ilgisinin az olması	Ö21	1
Üreten meslek okullarının olması gerekir	Ö22	1

Mezun öğrencilerin kendi alanında istihdam sorunu	Ö17, Ö23	2
Daha fazla alanda mesleki eğitim verilmeli	Ö24	1

Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim politikaları ile ilgili öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 2' de gösterilmektedir. Tablo 2' deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; 5 öğretmen ile en çok vurgu yapılan belirlenen politikaların uygulamaya dönük olmaması, bunun yanında okul-sektör işbirliğinin yetersizliğini, mesleki eğitime ayrılan bütçe yetersizliği, mesleki eğitim politikalarının sürekliliğinin olmaması, sahaya dönük politika belirlenmemesi, öğrencilerin ilgi alanlarına göre mesleğe yönlendirilmemesi, mesleki eğitim politikalarının geri planda kalması, öğrencilerin yükseköğretime geçişte yaşadığı sıkıntıları, son zamanlarda mesleki eğitime verilen önemin arttığı, mezun öğrencilerin kendi alanında istihdam sorunu olduğu öğretmenlerin ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim politikaları ile ilgili görüşü olarak belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö5: "Her bakan değiştiğinde yeni politika olmasını doğru bulmuyorum. Eğitim politikaları belirlenirken tahminimce işin içinde olmayan kişiler çok etkin olduğu için belirlenen politika verimli olmuyor. Uygulamaya dönük olamıyor."

Ö6: "Ülkemizde son zamanlarda mesleki ve teknik eğitim politikalarının daha fazla önem verildiğini gözlemlemekteyim. Politikaların sürdürülmesi ve hayata geçirilmesi konusunda problemler olduğunu belirtebilirim."

Ö16: "Yetersiz buluyorum, mesleki ve teknik eğitime gereken önem verilerek ara eleman ve teknik işlerdeki eleman eksikliği giderilebilir kurumlarla anlaşmalar yapılarak gerekli eğitim ve staj çalışmaları için gerekli eleman veya personel yetiştirilebilir bölümlerde yeterli maddi destek sağlanarak uygun ekipman ve materyal desteği sağlanmalıdır. Puanlı alanlar ve ikametgâh zorunluluğu gibi konularda güncelleme yapılmalıdır."

Ö19: "Amaç hayata uygulanabilen mesleki ve teknik eğitim olmalıdır. Mesleki eğitim bir ülkenin olmazsa olmazdır fakat düşünülen ile ortaya çıkan sonuç birbirinden tamamen farklıdır."

Görüşme sonucu toplanan cevaplardan görüldüğü üzere, ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim politikaları hakkında meslek dersi öğretmenlerinin en çok vurguladıkları düşünce mesleki ve teknik eğitim politikalarının sahaya dönük ve uygulanabilirliğinin olmadığı yönündedir. Mesleki ve teknik eğitim politikalarının bir sürekliliğinin olmaması, okul-sektör işbirliğinin yetersizliği, mesleki eğitime ayrılan bütçenin yetersizliği, öğrencilerin ilgi alanlarına göre mesleğe yönlendirilmemesi, ülkemizde mesleki eğitim politikalarının geri planda kalması öğretmenler tarafından vurgulanan görüşlerdir.

3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeterliliği

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimin hangi hallerde yeterli veya yetersiz olduğuna yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 3'te bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 3.

Mesleki Eğitimin Yeterlilik/Yetersizlik Durumları

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Mesleki eğitime verilen önemin yetersizliği	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25	19
Mesleki eğitimin güncellenmesi ve geliştirilmesi	Ö1	1
Mezun öğrencilerin statü durumları	Ö2	1
Üniversiteye geçiş durumları	Ö2	1
Kamuoyunda önemi artmalı	Ö3, Ö21	2
Donanım eksikliği	Ö4, Ö5, Ö9, Ö25	4
Müfredatın sürekliliğinin olmaması	Ö4	1
Öğrenci nitelikleri	Ö5	1
Geçmişten gelen eksiklikler mevcut	Ö6	1
Güncelleme ve iyileştirme çalışmaları mevcut	Ö6, Ö20	2

Ülke endüstrisinin gelişimi mesleki eğitim ile mümkündür	Ö7	1
Uygulamaya dönük yeniliklerin yapılmaması	Ö8, Ö12	2
Bütçe yetersizliği	Ö10, Ö11, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25	8
Ailenin mesleki eğitime önem vermemesi	Ö10	1
Okullar arası imkân eşitsizliği	Ö13	1
Ara eleman yetiştirme	Ö14, Ö16, Ö17	3
Meslek liselerinin nitelik sorunu	Ö17, Ö24	2
Milli eğitimin tüm paydaşlarında eşit önem verilmemekte	Ö18	1
Öğrenci yerleştirme	Ö19	1

‘Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitime verilen önemi ne ölçüde yeterli veya yetersiz buluyorsunuz?’ sorusuna ait toplanan veriler Tablo 3’ de gösterilmektedir. Tablo 3’ deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; mesleki eğitime verilen önemin yetersiz olduğu, mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçenin yetersiz olduğu ve okullardaki atölye donanımlarının eksik olduğu yanıtları ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö4: “Verilen önemi yeterli bulmuyorum. Mesleki eğitime yeterli önem verilseydi atölyelerin ve temrinlik malzemelerin her okulda yeterli olması gerekir. Öğrenci ve öğretmen bu nedenlerle mağdur edilmez. Müfredat sık değiştirilmez süreklilik sağlanması gerekir.”

Ö6: “Özellikle mesleki ve teknik eğitime yönelik bir takım iyileştirmeler ve güncellemeler yapılıyor. Fakat geriye dönük bir değerlendirme yapmak gerekirse yeterli olmadığını ve eksiklikler olduğunu gözlemliyorum.”

Ö7: “Yeterli düzeyde olmadığını düşünüyorum. Mesleki eğitim ülkelerin endüstrilerinin gelişmesinde en önemli faktördür. Bu nedenle ülkemizde de mesleki eğitime daha fazla önem verilmelidir.”

Ö20: “Son zamanlarda yapılan iyileştirme çalışmaları bir nebze olsun ilgiyi meslek liselerinin üzerine çevirdi ama yine de yeterli destek ve imkânın sağlanmadığını düşünüyorum.”

Ö25: “Mesleki ve teknik eğitime verilen önemi yeterli bulmuyorum. Eğitim araçları, bina, teçhizat itibari ile daha fazla yatırıma ihtiyaç var, daha masraflı bir eğitim türü olmasından dolayı.”

Görüldüğü gibi, mesleki ve teknik eğitime verilen öneme ilişkin verilen cevapların başında mesleki eğitime verilen önemin yetersizliği, mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçenin yetersizliği ve okullardaki atölye donanımlarının eksikliği yer almaktadır.

3.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretim Programları

Araştırmanın üçüncü alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimin uygulanan öğretim programlarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 4’te bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 4.

Mesleki Ve Teknik Eğitimde Öğretim Programları

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Öğretim programları geliştirilmeli	Ö1, Ö22, Ö23, Ö24	4
Öğretim programları zenginleştirilmeli	Ö1, Ö23	2
Okul-işveren işbirliğine göre program yapılması	Ö2, Ö4, Ö5, Ö17	4
Yenilenen öğretim programları nitelikli	Ö3, Ö9, Ö11, Ö14, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24	9
Öğretim programları güncel olmalı	Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö16, Ö19	8
Öğretim programları uygulanabilir olmalı	Ö9, Ö15, Ö25	3
Mesleki eğitime kararlı olarak önem verilmeli	Ö10	1
Öğrenciler isteksiz	Ö14	1
İçerik geliştirilmeli	Ö22	1

Öğrencinin duyularına yönelik olmalı	Ö23	1
Kazanım kaynaklı olmalı	Ö25	1

“Mesleki ve teknik eğitimde öğretim programları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ait toplanan veriler Tablo 4’ te gösterilmektedir. Tablo 4’ deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; en son üç sene öncesinde güncellenen mesleki ve teknik öğretim programlarının nitelikli olduğu, öğretim programlarının güncel olması gerektiği, öğretim programlarının sürekli geliştirilmesi gerekliliği, bu gelişimin okul-işveren işbirliğine göre yapılması, öğretim programlarının sahaya uygulanabilir olması yanıtları ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö1: “Öğretim programlarının içeriğinin daha fazla geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Ö5: “Sektörde kullanılan programlara geç cevap verildiğini düşünüyorum yine de özel sektörde kullanılabilecek programlara geçiş yapılıyor.”

Ö11: “Özellikle modüler sisteme geçiş konusunda yanlış yapıldığını. Bu sistemin ülkemiz eğitim sistemine uymadığını düşünüyorum. Ancak son yıllardaki eğitim programlarının ve ders kitaplarının revize edilmesi çalışmalarını olumlu buluyorum.”

Ö16: “Öğretim programları hakkında güncellik ve mesleğe uygunluk aşamasında eksiklikler var. Programlar mesleğin gereklilikleri güncel yeniliklerine uygun adaptasyonu sağlamalıdır. Sektör bu durumların içerisinde bulunmalıdır. İhtiyaçlara uygun eğitimler verilmesine dikkat edilmelidir.”

Ö25: “Uygulamaya dönük, öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrendiği, kazanım kaynaklı öğretim programları olabilir.”

Görüldüğü üzere, mesleki ve teknik eğitimde öğretim programları en son üç sene öncesinde güncellenen mesleki ve teknik öğretim programlarının nitelikli olduğu, öğretim programlarının güncel olması gerektiği, öğretim programlarının sürekli geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerektiği, bu gelişimin okul-sektör işbirliğine göre yapılması, öğretim programlarının sahaya uygulanabilir olması görüşleri yer almaktadır.

3.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Faydaları

Araştırmanın dördüncü alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimin faydalarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 5’te bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 5.

Mesleki ve Teknik Eğitimin Öğrenci ve Topluma Faydaları

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Erken yaşta meslek edindirme	Ö1, Ö2, Ö9, Ö13, Ö16, Ö18, Ö21, Ö23	8
Ara eleman yetiştirme	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23	16
Öğrenciyi kötü çevreden uzak tutma	Ö4, Ö5	2
Kendini geliştirme	Ö9, Ö14, Ö17, Ö23, Ö24, Ö25	6
İşsizliği azaltma	Ö9, Ö10	2
Ekonomik kalkınma ve gelişmeyi sağlar	Ö11, Ö12	2
Topluma faydalı birey yetiştirme	Ö13, Ö25	2
Profesyonellik kazanma	Ö24	1
Yenilikçi ve girişimci olma	Ö25	1
Üretken olma	Ö25	1

“Mesleki ve Teknik Eğitimin öğrenci ve topluma faydaları nelerdir?” sorusuna ait toplanan veriler Tablo 5’ te gösterilmektedir. Tablo 5’ deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin faydalarından ara eleman yetiştirme, erken yaşta meslek edindirme, kendini geliştirme, öğrenciyi kötü çevreden uzak tutma, işsizliği azaltma, ekonomik kalkınma ve gelişmeyi sağlama, topluma faydalı birey yetiştirme

yanıtları ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö3: " Üretim ağının olmazsa olmazından olan mesleki eğitim mezunları ara eleman olarak katkı sağlamaktadır. Günümüzde üretim ve tüketim sirkülasyonunun çok fazla olduğunu düşünürsek toplumun bu ihtiyaçlarını karşılamada önemli rol oynadığı su götürmez bir gerçektir."

Ö5: "Ara eleman yetiştirilmesi açısından önemlidir. Eğer öğrenci ilgisi olduğu alana gelmişse kendisi gelişmesine faydası çok oluyor bu da öğrencinin kendini değerli hissetmesine sebep oluyor. Toplum içinde kendini seven birey başkası için faydalıdır, en azından zararlı olmaz."

Ö11: "Ülkenin kalkınmasının mesleki eğitimden geçtiğine inanan insanlardanım. Dolayısıyla ekonomik olarak kalkınma ile toplumun refah düzeyinin artacağını düşünüyorum."

Ö12: "Mesleki ve teknik eğitim bir ülkenin gelişmesindeki en önemli kriterdir. Bu tartışılmaz bir gerçektir. Üretimde gelişmek istiyorsak meslek liselerinin ön plana çıkararak kalifiye eleman yetiştirmeyi hızlandırmalıyız."

Ö23: "Öğrenci için ilgi alanı ve becerilerine yönelik seçtiği alanda kendini geliştirmeye olanak sağlar. Meslek edinir. Toplum için nitelikli personel yetiştirilmesi açısından önemlidir."

Meslek dersi öğretmenlerinin verdiği cevaplardan görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitimin öğrenci ve topluma faydaları; ara eleman yetiştirme, erken yaşta meslek edindirme, kendini geliştirme, öğrenciyi kötü çevreden uzak tutma, işsizliği azaltma, ekonomik kalkınma ve gelişmeyi sağlama, topluma faydalı birey yetiştirme, profesyonellik kazanma, yenilikçi ve girişimci olma, üretken olma olarak sıralanmaktadır.

3.5. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Öğrenci Donanımı

Araştırmanın beşinci alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin alan bilgisi donanımına yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 6'da bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 6.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Mezunu Öğrencilerin Alan Bilgisi Donanımı

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
İş hayatı için mezun öğrenciler yeterli donanıma sahip değil, iş hayatı içerisinde öğrenme gerçekleşiyor	Ö1	1
Bölüm ve dala göre değişiklik gösterir	Ö2, Ö6, Ö16	3
Öğrenciye göre değişiklik gösterebilir	Ö3, Ö4, Ö5, Ö9, Ö11, Ö12, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö25	11
Verilen mesleki eğitim iş sektörü için yeterlidir	Ö3, Ö10, Ö22, Ö23	4
İstekli öğrenci mezun olduktan sonrada sektörde çalışmaya devam etmekte	Ö4, Ö5, Ö11, Ö12, Ö21	5
Öğrenim eksikleri mevcut	Ö7	1
Staj yapılan işletmeye bağlı	Ö8, Ö16	2
Müfredatın iş piyasası ile uyumsuzluğu	Ö13, Ö15	1
Uygulama ve fiziki donanım eksiklikleri buna engel olmakta	Ö14	1
Mezun öğrencinin çalışma isteğinin olmaması	Ö15	1
Mesleki eğitim öğrenciyi iş piyasasına hazırlar	Ö18	1
İşe başladıktan sonra hizmet içi eğitimler ile desteklenmelidir	Ö23	1
Staj süresinin yetersizliği	Ö24	1

"Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu bir öğrencinin sektörde iş bulabilmesi için yeterli donanıma sahip olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna ait toplanan veriler Tablo 6' da gösterilmektedir. Tablo 6' daki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; öğrenciye göre değişiklik gösterebilir, istekli öğrenci mezun olduktan sonrada sektörde çalışmaya devam etmekte, verilen mesleki eğitim iş sektörü için yeterlidir, bölüm ve dala göre değişiklik gösterir, staj yapılan işletmeye bağlıdır yanıtları ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö3: “Bu konu öğrenciden öğrenciye değişir. Ortalama olarak ihtiyaçlar dahilinde eleman arayan işletmelerde çalışan mezunlarımız oluyor Öğrencilere verilen bilgi ve uygulama seviyeleri yeterli denebilecek seviyededir.”

Ö5: “Genel olarak sahip değiller. Alanına severek gelen öğrenci kendini yetiştiriyor sektörde iş bulacak duruma gelebiliyor. Alanını sevmeyen öğrenci derslere çok mesafeli olduğu için kendini geliştirmiyor. Sektörde iş yapacak düzeyde düzeye ulaşmıyor.”

Ö13: “Yeterli donanımına sahip olabilmeleri için piyasalardaki ihtiyaca göre eğitim faaliyeti görmeleri gerekir. Öğrencilerdeki eksiklik ve yetersizlikler piyasa ihtiyacını ek eleman teminin önüne geçmektedir. Müfredatların hazırlanış ve güncelleme ilkelerine göre oluşturulması gerekir.”

Ö16: “Bölgelere bağlı olarak ve staj yapılan işletmenin etkinliğine göre değişiklik gösterir. Bu yüzden bu oran düşüklük göstermektedir. Verilen eğitimdeki farklılıklar da burada etkindir.”

Ö24: “Hayır düşünmüyorum. Stajın sadece 1 yıl olması öğrencinin mesleğe adaptasyonunu sağlamıyor.”

Araştırmada toplanan cevaplardan görüldüğü gibi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu bir öğrencinin sektörde iş bulabilmesi için yeterli donanımına sahip olmasına dair; öğrenciye göre değişiklik gösterebildiği, istekli öğrencinin mezun olduktan sonra sektörde çalışmaya devam ettiği, verilen mesleki eğitimin iş sektörü için yeterli olduğu, bölüm ve dala göre değişiklik gösterebileceği, staj yapılan işletmeye bağlı olduğu vurgulanmıştır.

3.6. Mesleki ve Teknik Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmanın altıncı alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimde sıklıkla karşılaşılan sorunlara yönelik görüşleri incelenmiştir. Tablo 7’de bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 7.

Mesleki ve Teknik Eğitimde En Çok Karşılaşılan Sorunlar

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Yükseköğretime devamin azlığı	Ö1	1
Disiplin problemleri	Ö1, Ö15, Ö18	3
Yanlış okul/alan tercihi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8	6
Atölye ve donanım eksikliği	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö25	21
Toplumun mesleki eğitime olumsuz bakışı	Ö2, Ö14, Ö16	3
Öğrencilerin hazırlanış seviyelerinin düşüklüğü	Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12	7
Öğrencilerin staj yaptığı işletmelerle ilgili sorunlar	Ö4	1
Müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olması	Ö5, Ö12, Ö24	3
Öğrencilerin karşılaştığı ders çeşitliliği	Ö6	1
Eğitim sisteminin sürekli değişimi	Ö7	1
Diğer derslerdeki başarı durumları	Ö8, Ö9	2
Öğrenci devamsızlıkları	Ö9	1
Öğretmen yetersizlikleri	Ö10, Ö11, Ö19, Ö20	4
Programların piyasaların ihtiyacını karşılamaması	Ö13	1
Öğrencinin isteksiz olması	Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24	8
Öğrenmeyi bilmeme	Ö15	1
Mezunların iş bulma oranının düşük olması	Ö16, Ö24	2
Sektörün mesleki eğitim mezunlarına bakışı	Ö17	1
Mezunların farklı iş kollarına yönelmesi	Ö17, Ö25	2
Velinin yeterli destek vermemesi	Ö19	1
İdarenin olumsuz tutumları	Ö19	1
İdarenin-öğretmen etkileşimi	Ö20	1
Mesleki eğitimi tercih etme oranının düşmesi	Ö21	1
Derslik eksikliği	Ö22, Ö23	2

Kaynak kitap eksikliği	Ö22	1
Sınıflardaki öğrenci mevcutları	Ö23	1
Derslerdeki uygulama eksikliği	Ö24	1
İşletme kaynaklı sorunlar	Ö25	1

“Mesleki ve Teknik Eğitimde en çok karşılaştığımız sorunlar nelerdir?” sorusuna ait toplanan veriler Tablo 7’de gösterilmektedir. Tablo 7’deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; en çok tekrarlanan cevap olan atölye ve donanım eksikliği, öğrencinin isteksiz olması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşüklüğü, yanlış okul/alan tercihi, öğretmen yetersizlikleri, müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olması, toplumun mesleki eğitime olumsuz bakışı, disiplin problemleri yanıtları ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö6: “Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci seviyelerinin düşük olması karşılaştığım problemlerin başında gelmekte bir diğer problem laboratuvar ve teknik donanım eksikliği sonucu olarak da öğrencilerin karşılaştığı ders çeşitliliğinin fazla olması diyebilirim.”

Ö11: “Devletin mesleki ve teknik eğitime yeterli kaynak ayırmadığını düşünüyorum. Eğitimin baş aktörleri olan öğretmenlerin çeşitli sebeplerle mesleki eğitime sahip çıkmadıklarını ve verimli çalışmadıklarına düşünüyorum. Öğrenci ve veli ilgisinin yeterli olmadığını ilk ve ortaokul eğitim kalitesinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.”

Ö13: “Gerekli araç-gereç eksikliği, uygulanan programların piyasaların ihtiyacını karşılamaması, fiziksel ortamların yetersizliği.”

Ö20: “Öğrenci açısından bakılınca isteksiz ve yetersiz öğrencilerin bu kurumları tercih etmeleri, öğretmen açısından meslek de yıllarca öğretmenlik hayatını monotonlaşması ve olduğu yerde sayma, kurum açısından bina donanımının ortamının yetersiz olması ve idare ile öğretmenler arasındaki iletişim aksaklıkları.”

Ö23: “Dersliklerin alan için yetersiz olması, derslerin yapıldığı alanda fiziki şartların eksikliği, sınıfların kalabalık olması.”

Araştırmada toplanan cevaplardan görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitimde en çok karşılaşılan sorunlar; atölye ve donanım eksikliği, öğrencinin isteksiz olması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşüklüğü, yanlış okul/alan tercihi, öğretmen yetersizlikleri, müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olması, toplumun mesleki eğitime olumsuz bakışı, disiplin problemleri olarak aktarılmıştır.

3.7. Mesleki ve Teknik Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Araştırmanın yedinci alt probleminde öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimde sıklıkla karşılaşılan sorunlara yönelik buldukları çözüm önerileri incelenmiştir. Tablo 8’de bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 8.

Mesleki ve Teknik Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Çözüm Önerileri

İfadeler	Öğretmenler	Toplam
Öğretmen niteliklerinin artırılması	Ö1, Ö9, Ö11, Ö17, Ö19, Ö20	6
Mesleki eğitimde köklü değişiklikler yapılması	Ö1	1
Mezun öğrencilere iş imkânı sunulması	Ö2, Ö17, Ö24	3
Öğrencilerin ortaöğretime geçişleri sırasında mesleki eğitime yönlendirme	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö12, Ö16, Ö18, Ö20, Ö25	11
Özel sektörün de desteğiyle mesleki eğitime ayrılan bütçenin artırılması	Ö3, Ö11	2
Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin artırılması	Ö3, Ö11, Ö15, Ö19	4
Meslek seçiminin öğrenci tarafından isteyerek yapılması	Ö3	1
Mesleki eğitime verilen önemin artırılması	Ö3, Ö10	2
Okul-sektör işbirliği ile hazırlanan programların donanım tamamlandıktan sonra uygulanması	Ö4, Ö5, Ö6, Ö13	4
Mesleki eğitim programlarının sürekliliğinin olması	Ö7	1

Okullardaki atölye ve donanım eksikliklerinin giderilmesi	Ö7, Ö9, Ö10, Ö13, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö25	11
Eğitimin kurumsal kademelerinde idareci olarak görev yapan kişilerin liyakat sahibi kişilerin görev yapması	Ö10	1
Eğitimin kurumsal kademelerinde idareci olarak görev yapan kişilerin öğretmen olması gerekir	Ö14	1
Sınıf geçme sisteminin değiştirilmesi	Ö15	1
Öğretmenlerin öğrenciye her aşamada rehber olması	Ö16	1
Okullardaki etkili disiplin	Ö18	1
Okul-sektör işbirliği	Ö18, Ö21	2
İdare-öğretmen ve zümre toplantıları ile sorunlar dile getirilmeli	Ö20	1
Kaynak kitapların içerik olarak zenginleştirilmesi	Ö22, Ö24	2
Fırsat eşitliği	Ö23	1
Projelere destek verilmesi	Ö23	1
Staj süresinin artırılması	Ö24	1
İşletmelere desteğin artması	Ö25	1

“Mesleki ve Teknik Eğitimde karşılaştığınız sorunlara çözüm önerileriniz neler olur?” sorusuna ait toplanan veriler Tablo 8’ de gösterilmektedir. Tablo 8’ deki teknik öğretmenlere ait görüşler incelendiğinde; öğrencilerin ortaöğretime geçişleri sırasında mesleki eğitime yönlendirme, okullardaki atölye ve donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin artırılması, okul-sektör işbirliği ile hazırlanan programların donanım tamamlandıktan sonra uygulanması, mezun öğrencilere iş imkânı sunulması yanıtlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları aşağıda listelenmiştir.

Ö2: “Mesleki ve teknik eğitimden mezun olan öğrencileri yeterince iş alanı verilmeli. Meslek liseleri öğrencilerin tercihlerinde ilk sıraya konulabilecek şekilde cazip imkânlar verilmeli. Böylece daha başarılı öğrenciler mesleki eğitime dâhil olabilirler.”

Ö5: “Ortaokulda öğrencilerin ilgileri iyi belirlenip ona göre bir alana gitmelerine rehberlik edilebilir. Müfredatın özel sektörde kullanılan programlara göre düzenlenmesi sağlanabilir, müfredattaki ders içerikleri için kaynak oluşturulabilir.”

Ö9: “Meslek liselerine gerekli saygınlığı kazandırmak için anadolu ve fen liselerinde olduğu gibi sınavla öğrenci almak kaliteyi arttıracaktır. Atölye donanımlarının ve temrinlik malzeme eksikliğinin tamamlanması gerekir. Öğretmenlerin de kendini hizmetlerini eğitimlerini yenilenmesi gerekir.”

Ö11: “Mesleki eğitime yeterli kaynak ayrılması gerekiyor, öğretmenlerin performanslarını arttırıcı tedbirlerin uygulanması gerekiyor, eğitim kalitesinin ilkökul ve ortaokullarda artırılması gerekiyor, sektörün eğitim aşamasında soruna sahip çıkması ve çözüm ortaklığı yapması gerekiyor.”

Ö20: “Öğrencilerin daha istekli ve bilinçli gelmeleri için sınav ile tercih edilebilir kurumlar arasına katılabilir, üniversite okumadan para kazanılabileceği ve ara eleman ihtiyacının daha fazla olduğu anlatılabilir, öğretmenlerin kendilerini yetiştirmeleri için olanak sağlanabilir öğretmenlere de sanayide kendi branşlarına yönelik eğitimler verilebilir hizmet içi eğitimlerin uzaktan ve yetersiz olduğu açıktır, bina ve sınıf ortamlarında daha insancıl şartlar kazandırılabilir, öğrencilere çekecek mekânlar okul içerisinde oluşturulabilir atölyeler maddi olarak bakanlık tarafından daha fazla desteklenerek günümüze yakın teknolojiler ile donatılabilir mekânların temizliği ve estetiği düşünülmelidir, okul İdaresi ile öğretmenler o ildeki o branştaki ait öğretmenler zaman zaman bir araya gelip sorunları konuşabilirler.”

Meslek dersi öğretmenlerinin vermiş olduğu cevaplardan görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitimde karşılaştığınız sorunlara sunulan çözüm önerileri; öğrencilerin ortaöğretime geçişleri sırasında mesleki eğitime yönlendirme, okullardaki atölye ve donanım eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin artırılması, okul-sektör işbirliği ile hazırlanan programların donanım tamamlandıktan sonra uygulanması, mezun öğrencilere iş imkânı sunulması gerektiği belirtilmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuçlar, tartışma ve önerilere yer verilmiştir. Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim politikaları ile ilgili meslek dersi öğretmenleri mesleki eğitim politikalarının sürekliliğinin olmaması ve belirlenen politikaların işlevselliğinin yetersiz olması yönünde fikir beyan etmişlerdir. Türkyılmaz'ın (2008) çalışmasında mesleki eğitim ve teknik öğretmen yetiştirme politikalarının sürekli değişikliğe uğraması nedeniyle mesleki eğitimde bir stratejik planın oluşturulamadığının bunun da mesleki eğitimin iyileştirilmesi ve yenilenmesi önündeki en önemli engellerden biri olduğunu vurgulamaktadır. Çamtosun (2008) çalışmasında mesleki eğitim politikalarının sürekli kendini yenileyebilen dinamik, mesleki alandaki gelişmelere ayak uydurabilecek yapıda olması gerektiğini vurgulamaktadır. Mesleki eğitim politikalarının mesleki eğitimin sorunlarına kalıcı çözümler getirmesi, mesleki eğitime maddi desteğin yapılması gerektiği çalışmada vurgulanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin içeriğini bilen nitelikli ekiplerin mesleki ve teknik eğitim politikalarını oluşturması, hazırlanan politikanın uygulanabilirliğini ve işlevselliğini arttıracaktır. Okullara atölye ve donanım ihtiyacı için yeterli ödenek gönderilmediği için uygulamalı eğitimin yapıldığı atölye ve laboratuvarlar eksik ve yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre mesleğe yönlendirilmemesi sonucu öğrencilerin okula ve mesleğe olan bakış açıları farklılaşmakta, çoğu öğrenci zorla okula gelmekte ve derslerde isteksiz davranmaktadır. İlköğretimden ortaöğretime geçişte öğrenciler sınavlı ve sınavsız geçiş yapabileceği okulları tercih etmektedir. Nitelikli olarak belirlenen okullar sınavla öğrenci alırken niteliksiz olarak belirlenmiş okullar sınavsız olarak öğrenci almaktadır. Mesleki ve teknik eğitim veren okullar genellikle niteliksiz olarak tanımlanan ve sınavsız olarak öğrenci alan okullar olduğu için bu okulları tercih eden öğrenciler hiçbir okula yerleşememiş ya da tercih ettiği okulların olmaması sonucu mesleki ve teknik eğitim veren kurumlara gelmiş on iki yıllık zorunlu eğitimi bu şekilde tamamlamak zorunda kalan öğrenciler olmaktadır. İlköğretimden ortaöğretime geçişte yeterli mesleki ve teknik eğitim tanıtımları yapılmadığı için mesleki eğitim veren liseler toplumun gözünde alt seviyede eğitim veren kurumlar durumunda kalmaktadır. Öğrenci bilinçli ve isteyerek mesleğe yönelmek için bu kurumlara gelmesi gerekirken istediği okula puanı yetmediği için mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarına yerleşmektedirler. Bu nedenle gelen öğrenci nitelikleri ve istekleri konusunda sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitime gereken öneme ilişkin teknik öğretmenler genel olarak mesleki eğitime verilen önemin yetersizliği olduğunu belirtmiştir. Mesleki eğitimin öneminin artması için mesleki ve teknik eğitimin güncellenmesi ve geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunu yanında kamuoyunda mesleki eğitime verilen önemin artırılması, donanım eksiklerinin giderilmesi, müfredatın sürekliliğinin olması, öğrenci niteliklerinin artması, ülke endüstrisinin gelişiminin mesleki eğitim ile mümkün olduğu, uygulamaya dönük yeniliklerin yapılması gerektiği, bütçenin artırılması, ailenin mesleki eğitime önem vermesi, okullar arası imkân eşitsizliğinin giderilmesi, meslek liselerinin nitelik sorununun giderilmesi yönünde görüş bildirilmiştir. Özsoy (2007) çalışmasında sanayileşen toplumlarda mesleki eğitime verilen önemin artacağını, nitelikli ara eleman yetiştirilebilmesi için mesleki eğitime daha çok önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İslamoğlu (1997) çalışmasında ülkemizin ekonomik gelişmelere uyum sağlayabilmesi ve hizmet sektörünün kalifiye eleman ihtiyacını karşılayabilmesi için mesleki eğitime verilen önemin artırılması gerektiğini belirtmektedir. Bir ülkenin teknolojik açıdan gelişebilmesi ve çağı yakalayabilmesi için ar-ge faaliyetlerine ve sanayisine önem vermesi gerekir. Bunun içinde yetiştirilmiş nitelikli ara elemanlara ihtiyaç vardır. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan teknik öğretmenlerin verdikleri yanıtlara bakıldığında ülkemizde mesleki ve teknik eğitime yeteri kadar önem verilmediği görülmektedir. Mesleki eğitimin yapıldığı atölye, laboratuvarlar ve donanım malzemelerinde önemli eksiklikler mevcuttur. Mesleki eğitime ayrılan bütçenin artırılması ve bu bütçenin atölye, laboratuvarlar ve donanım malzemeleri eksiklerinin giderilmesi için harcanması hususunda gereken yapılmalı, meslek liselerinin alt yapısı iyileştirilmelidir.

Mesleki ve teknik eğitimde öğretim programları hakkında meslek dersi öğretmenlerinin görüşleri, öğretim programları güncel teknolojilere göre geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi, okul-işveren işbirliğine göre program yapılması, yenilenen öğretim programları niteliklidir, öğretim programları uygulanabilir olması gerektiği yönündedir. Öğretmenlerin vermiş olduğu yanıtlardan anlaşılacağı üzere mesleki ve teknik öğretim programlarının daha zengin, kazanım odaklı, öğrenci duyularına yönelik, güncel ve işlevsel olması gerekmektedir. 3 yıl öncesinde yenilenen mesleki ve teknik öğretim programlarının yeterli nitelikte olduğunu belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Meslek dersleri uygulamaya yönelik dersler olduğu için onlara uygun içerik geliştirilmesi ve bu süreçte öğretmenin sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Atik'in (2017) çalışmasında mesleki eğitim mezunlarının üçte birinin kendi alanında istihdam edildiği bunun nedenlerinden birinin mesleki eğitim programlarının güncel olmaması olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada okul-sanayi işbirliğinin sağlanarak mesleki eğitim programlarının yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Günümüzde hızla gelişen çağa uyum

sağlayabilmemiz ve güncel teknolojileri yakalayıp teknoloji üreten bir ülke olabilmemiz için iyi yetişmiş eleman gücüne ihtiyaç yadsınamaz. Ülkemizde verilen mesleki ve teknik eğitimin güncel ve uygulanabilir olması öğretim programlarının okul-sanayi işbirliği ile bu bağlamda düzenlenmesi mesleki eğitimin niteliğini artırarak yenilikçi ve geliştirebilen bireyler yetiştirmenin kapısını açacaktır. En yeni teknolojileri kullanmayı ve üretmeyi öğrenen öğrenciler mezun olduklarında donanımlı bir eleman haline gelecektir. Böylece ülke sanayisine ve ekonomisine katkısı artacaktır. Mesleki ve teknik eğitim müfredatının iş piyasasına uygun olması, birliktelik içinde yapılması piyasanın ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak ara elemanların yetişmesine katkı sağlayacaktır. Son yıllarda mesleki ve teknik eğitime verilen önemin artmasıyla beraber, yeni mesleki eğitim programları oluşturulmaya başlanmıştır. Yapılan yenilikler alanına göre değişmekle beraber meslek dersi öğretmenleri ve mesleki eğitim açısından olumlu bir yansımayla neden olmuştur. Bilgi ve teknolojinin hızlı gelişimini mesleki eğitim öğretim programlarında da yakalayabilmek çok önemlidir. Bazı müfredat içeriklerinin çok eski olması teknoloji geçmiş araçların derslerde anlatılmasını zorunlu tutmaktadır. Bu nedenle mesleki eğitim öğretim programlarının sık aralıklarla yenilenmesi ve müfredatın da buna bağlı olarak güncellenmesi yeni teknolojilerle öğrencilerin tanışması açısından önem arz etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin öğrenci ve topluma faydalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri; erken yaşta meslek edindirme, ara eleman yetiştirme, öğrenciyi kötü çevreden uzak tutma, kendini geliştirme, işsizliği azaltma, ekonomik kalkınma ve gelişmeyi sağlar, topluma faydalı birey yetiştirme, profesyonellik kazanma, yenilikçi ve girişimci olma, üretken olmadır. Kam (2013) çalışmasında mesleki eğitimin faydasının belirli yaş grubundaki öğrencilere temel mesleki yeterliliklerin kazandırılması sağlayarak bir meslek sahibi olmaları olduğunu belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin toplum ve öğrenci için birçok faydası mevcuttur. İşlevselliği artırılmış, sanayi ile bütünleşmiş, çağdaş bir mesleki eğitim bir ülkenin kalkınmasına büyük faydalar sağlar. Toplum için yararlı ara eleman yetiştirilmesini, meslek edindirmeyi, işsizliğin azalmasını sağlar. Birey için erken yaşta meslek sahibi olmayı, kendini geliştirmeyi, kötü çevreden uzak durmayı, topluma faydalı bir birey olarak vatanına hizmet etmeyi sağlar. Mesleki eğitimin, bireylerin daha küçük yaşlarda ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesiyle uygulanması daha etkili olacaktır.

Mesleki ve teknik anadolu lisesi mezunu bir öğrencinin sektörde iş bulabilmesi için yeterli donanıma sahip olup olmadığı konusunda öğretmenler öğrencinin isteklilik durumuna göre değişiklik gösterdiği konusunda fikir beyan etmişlerdir. Öğrencinin daha donanımlı olarak mezun olabilmesi için öncelikle öğrencinin mesleğini severek ve isteyerek okuması ve verilen eğitimden maksimum yarar sağlaması oldukça önemlidir. Diğer önemli bir noktada öğrencinin staj yaptığı iş yerleridir. Öğrenciye uygun staj yeri bulmak öğrencinin mezun olduğunda da aynı iş yerinde devam etmesini sağlayabilir. Bu durum hem öğrencinin hem de işverenin faydasıdır.

Mesleki ve teknik eğitimde en çok karşılaşılan sorunlara yönelik olarak teknik öğretmenlerin vermiş olduğu yanıtlar; yükseköğretime devamın azlığı, disiplin problemleri, yanlış okul/alan tercihi, atölye ve donanım eksikliği, toplumun mesleki eğitime olumsuz bakışı, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşüklüğü, öğrencilerin staj yaptığı işletmelerle ilgili sorunlar, müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olması, öğrencilerin karşılaştığı ders çeşitliliği, eğitim sisteminin sürekli değişimi, diğer derslerdeki başarı durumları, öğrenci devamsızlıkları, öğretmen yetersizlikleri, programların piyasaların ihtiyacını karşılamaması, öğrencinin isteksiz olması, öğrenmeyi bilmeme, mezunların iş bulma oranının düşük olması, sektörün mesleki eğitim mezunlarına bakışı, mezunların farklı iş kollarına yönelmesi, velinin yeterli destek vermemesi, idarenin olumsuz tutumları, idarenin-öğretmen etkileşimi, mesleki eğitimi tercih etme oranının düşmesi, derslik eksikliği, kaynak kitap eksikliği, sınıflardaki öğrenci mevcutları, derslerdeki uygulama eksikliği, işletme kaynaklı sorunlar olarak sıralanmaktadır.

Araştırmada teknik öğretmenler tarafından toplumun mesleki eğitime olumsuz bakış açısına sahip olduğu görüşü öne sürülmüştür. Özer'in (2019) çalışmasında ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim, iş piyasasıyla olan ilişkisi ve ekonomik kalkınmayla doğrudan bağlantılı olduğu için tartışmalara neden olduğu, mesleki ve teknik eğitimin sorunlarının da ilgi odağı olduğu toplumun mesleki ve teknik eğitime olan bakış açısında bazı olumsuz noktaların olduğu ve dünyadaki birçok ülkede mesleki ve teknik eğitimin algısıyla ilgili sorunlar görüldüğünü belirtilmektedir. Kavi ve Koçak (2018) tarafından yapılan çalışmada ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin düşük olması ve ara eleman yetiştirmedeki başarısızlığının özellikle velilerin çocuklarını mesleki ve teknik eğitime yönlendirmelerine mani olduğu ve iyi bir meslek edinmesi açısından ailelerin çocuklarını üniversiteyi kazanabilecekleri anadolu ve fen liselerine yönlendirdiği, mesleki eğitime yönlendirme konusunda ciddi bir kampanyanın ve meslek liselerinin cazibesinin artırılması için çok yönlü çalışmaların yapılması gerektiğini, toplumun meslek liselerine olan bakış açısının değiştirilmesi gerektiği konularını ele almaktadır.

Araştırmada teknik öğretmenler, öğrencilerin işletmede beceri eğitiminde staj yaptıkları iş yerinde sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler tarafından bazı işletmelerde işyeri çalışanlarının stajyer öğrencilere karşı olumsuz tutum sergilediklerini, öğrencilerin staja başladıklarında uyum sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Erdoğan ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında mesleki eğitim veren kurumlarda eğitim gören öğrencilerin staj yaptıkları işletmelere uyum sağlamada zorlandıkları belirtilmiştir. Özer'in (2019) çalışmasında mesleki ve teknik eğitimin sorunları, mesleki ve teknik eğitim veren okullara kayıt olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre başarı seviyelerinin düşük olması, okul ve iş piyasası arasındaki ortaklık ve uyumun sağlanamaması, staj yapan ve mezun öğrencilerin eğitim gördükleri alanlara uygun işlerin yaptırılmaması olarak üç kategoride toplanmaktadır. Bu sorunlar araştırmada meslek dersi öğretmenlerinin ortaya koyduğu sorunlarla örtüşmektedir. Aslantürk (2014) tarafından yapılan çalışmada meslek liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenler ile yapılan araştırmada mesleki ve teknik eğitimde uygulamalı derslerin artırılması, program bütünlüğünün sağlanması, sektör ile mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar arasındaki bağlantısının etkili bir şekilde oluşturulması gerektiği sonuçları ortaya konmuştur.

Araştırmada teknik öğretmenlerin ortaya koyduğu mesleki eğitimin sorunlarından biri de mesleki eğitim programlarının ve müfredatın güncel olmaması ve eksiklerin olmasıdır. Teknik öğretmenler uygulanan mesleki ve teknik eğitim programlarının piyasaların ihtiyacını karşılamadığı, müfredatın, ders içeriklerinin ve materyallerinin yeterli olmadığı görüşündedirler. Dahil ve arkadaşlarının (2015) yapmış olduğu çalışmada mesleki eğitim programları hazırlanırken teknolojik temelli mesleki eğitime önem verilmesi, eğitim programlarının çağın gereklerine göre güncellenmesi, mesleki eğitim programları hazırlanırken sektörün görüşlerinin alınması, iş piyasasının beklentilerinin mesleki ve teknik eğitim veren kurumlardaki eğitim ile karşılanması ve uygulama derslerinin sürelerinin artırılması üzerinde durulmuştur.

Meslek dersi öğretmenleri açısından bakıldığında mesleki eğitim başlıca sorunu atölye ve donanım eksikleridir. Bir meslek lisesi kurulmak istendiğinde planlaması uygun bir şekilde yapılmalı, öncelikle alt yapısı ve eksiklikleri tamamlanmalı sonrasında eğitim-öğretim faaliyetine başlanmalıdır. Genellikle olan bunun tam tersidir. Bir okul açıldığında o okulun meslek lisesi haline gelmesi en az üç yılı bulmaktadır. Öğrenciler eğitime başladıktan sonra atölye ve donanım eksiklikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Bunun nedeni yeni açılan ve mevcut okullara yeterli mali desteğin sağlanmamasıdır. Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarına gereken bütçe ayrılarak ihtiyaçları bir an önce giderilmelidir ki etkili bir eğitim yapılabilsin. Atölye ve donanım eksikliğinin ardından meslek dersi öğretmenleri tarafından en çok vurgulanan sorun öğrenci isteksizliğidir. Daha önce de belirtilen nedenlerden dolayı öğrenci istediği ya da sevdiği için değil mecbur kaldığı için meslek liselerini tercih etmek zorunda kalmaktadır. Böyle olunca öğrenci motivasyonu ve hazırbulunuşluğu çok düşük olmakta öğrencinin mesleğe karşı hiç ilgisi ve yeteneği olmamaktadır. İstemeyen bir öğrenciyi istemediği bir mesleği öğretmek ve öğrencinin alanında başarılı olması bu koşullarda imkânsızdır. Eğitim sistemimizde düzenlenmesi gereken en ciddi konulardan biri öğrencinin küçük yaşlarından itibaren iyi analiz edilerek ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesi ve bu süreçte iyi bir rehberlik yapılmasıdır. Öğretmen yetersizlikleri başlığı ayrıca tartışılması gereken bir konudur. Öğretmenlerin atandıktan sonra bile aynı dersi veriyor olmaları, kendini geliştirmek, farklı anlatım yöntem ve teknikleri kullanmak için çaba sarf etmemeleri eğitimin kalitesine de yansımaktadır. Teknik öğretmen çağın getirilerine uygun olarak sürekli kendini yenilemeli, meraklı olmalı, araştırmalı, yeni teknolojileri öğrenmeli ve bunları derslerinde kullanmalıdır. Öğretmenin çağın gerisinde kalmaması için hizmet içi eğitim çalışmaları yapılabilir. Mesleki ve teknik eğitimin sorunlarından biri de teknik eğitim fakültelerinin kapatılmasının ardından teknik öğretmenlerin yetişmiyor olmasıdır. Mevcut durumda teknik öğretmen olabilmek için teknoloji fakültesi okuyarak mühendis olmak ve sonrasında formasyon eğitimi almak gerekmektedir. Teknoloji fakültesinden mezun olanlar mühendis olarak mezun olduğundan büyük çoğunluğu piyasada mühendis olarak çalışmayı tercih etmektedir. Bunun sonucunda formasyon eğitimi alıp teknik öğretmen olmak isteyenler yok denecek kadar azdır. Bu sorunun bir an önce çözülmesi ve meslek liseleri için nitelikli teknik öğretmenlerin teknik eğitim fakültelerinde yetiştirilmesi gerekmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri olarak meslek dersi öğretmenlerinin vermiş olduğu yanıtlar; öğretmen niteliklerinin artırılması, mesleki eğitimde köklü değişiklikler yapılması, mezun öğrencilere iş imkânı sunulması, öğrencilerin ortaöğretime geçişleri sırasında mesleki eğitime yönlendirme, özel sektörün de desteğiyle mesleki eğitime ayrılan bütçenin artırılması, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin artırılması, meslek seçiminin öğrenci tarafından isteyerek yapılması, mesleki eğitime verilen önemin artırılması, okul-sektör işbirliği ile hazırlanan programların donanım tamamlandıktan sonra uygulanması, mesleki eğitim programlarının sürekliliğinin olması, okullardaki atölye ve donanım eksikliklerinin giderilmesi, eğitimin kurumsal kademelerinde idareci olarak görev yapan kişilerin liyakat sahibi olması, eğitimin kurumsal kademelerinde idareci

olarak görev yapan kişilerin öğretmen olması, sınıf geçme sisteminin değiştirilmesi, öğretmenlerin öğrenciye her aşamada rehber olması, okullardaki etkili disiplin, okul-sektör işbirliği, idare-öğretmen ve zümre toplantıları ile sorunların dile getirilmesi, kaynak kitapların içerik olarak zenginleştirilmesi, fırsat eşitliği, projelere destek verilmesi, staj süresinin arttırılması, işletmelere desteğin artması olarak sıralanmıştır. Haner ve Akarsu'nun (2018) çalışmasında mesleki eğitimde yaşanan sorunlara çözüm önerileri olarak atölye ve laboratuvar imkânlarının iyileştirilmesi, kaliteli ve yeterli sayıda öğrenci alınması, sanayi-okul işbirliğinin sağlanması, mesleki eğitime yeterli bütçe ayrılması gerektiğini sunmuşlardır. Kavi ve Koçak'ın (2018) çalışmasında mesleki eğitimde yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak işveren temsilcilerinin ve özel sektörün mesleki eğitime daha fazla önem vermesi gerektiğini, teknik öğrenmen yetiştirmenin ve kalitesinin artırılması gerektiğini, meslek liselerine olan toplum algının değişmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Çalışmada mesleki ve teknik eğitimde saptanan sorunlara çözüm önerisi olarak en önemli sorun olan atölye ve donanım eksikliğinin giderilmesi için gereken çalışmaların yapılarak mesleki ve teknik eğitime daha fazla bütçe ayrılması gerektiği meslek dersi öğretmenleri tarafından belirtilmiştir. Öğrenme ortamlarının nitelikli hale getirilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi eğitimin kalitesini arttıracaktır. Öğrencilerin küçük yaşlarda ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesiyle başlayan ve ilköğretimden ortaöğretime geçişte de gerekli rehberliğin ve desteğin verilmesiyle devam eden bir süreç öğrencinin doğru meslek seçimini destekleyecektir. Böylece öğrenci istediği, sevdiği mesleği okuyacak ve daha etkili bir eleman olarak çalışacaktır. Teknik öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve meslek hayatlarında onlara verilecek nitelikli eğitimler ve destekler de önem arz etmektedir. İyi bir eğitim için iyi öğretmen şarttır. Bunun için öğretmenin meslek hayatı boyunca öğrenmeye ve eğitime açık olması ve gereken eğitimlerin verilmesi şarttır. Meslek liselerinin müfredatlarının sektörün ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi oldukça önemlidir. Öğrenci mezun olduğunda piyasadaki iş gücünü karşılayamıyorsa mesleki eğitim almış olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Öğrenciye kazandırılacak becerilerin ve meslek dersi içeriklerinin iş piyasasıyla görüşülerek alana göre belirlenmesi mesleki eğitimin kalitesini ve işlevselliğini arttıracaktır.

Ortaöğretim kurumlarında mesleki ve teknik eğitimin sorunları ve çözüm önerileri hakkında yapılan bu araştırma ışığında elde edilen bulgulara neticesinde ortaya konulan öneriler aşağıdaki gibidir.

1. Mesleki eğitime verilen önem arttırılmalı ve mesleki eğitim politikaları sürdürülebilir olmalıdır.
2. Okullardaki en büyük ihtiyaçlardan biri olan atölye, laboratuvar, öğretim materyali ve öğretim ortamları teknolojinin gereksinimlerine göre yenilenmeli ve mesleki eğitime gereken bütçe ayrılmalıdır.
3. Okul-sanayi işbirliği arttırılmalı, teknik eğitim veren kurumlar mümkün olduğunca sanayi bölgelerine yakın kurulmalıdır. Mesleki eğitim içerikleri belirlenirken iş piyasalarının görüşlerine başvurulmalıdır.
4. Öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri yapılmalıdır.
5. Öğrencilerin mesleki ve teknik anadolu liselerine yönlendirilmeleri yapılmadan önce hazırbulunuşluk seviyeleri arttırılmalıdır.
6. Mesleki ve teknik eğitim mezunu öğrencilere sektörle iş birliği yapılarak iş imkânı sunulmalıdır.
7. Öğrenci staj sürelerinin ve etkinliğinin arttırılmalıdır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırma birinci yazarın, ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı dönem projesinden oluşmaktadır. Yazarlar çalışmayı yayın etiğine uygun olarak hazırlamış olup tüm sorumluluk kendilerine aittir.

Etik Kurul İzni: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 20 Ekim 2022 tarih ve 17/81 sayılı kararı ile alınmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar araştırmaya eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akpınar, A. (2004). *Türkiye’de temel mesleki ve teknik eğitim raporu*. Erişim: 6 Mart 2023, <https://media.iskur.gov.tr/15334/turkiyede-temel-mesleki-ve-teknik-egitim-raporu.pdf>.
- Aktan, İ. (2018). *Teknik eğitim fakültelerinin kapatılmasının mesleki eğitime öğretmen yetiştirme sürecine etkileri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Anapa, S. (2008). *Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Aslantürk, M. (2014). *Türkiye’de mesleki teknik eğitimin yaşadığı sorunlar ve çözümleri konusunda mesleki eğitim yöneticileri, meslek dersleri öğretmenleri ve eğitimcilerin görüşlerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Atik, İ. (2017). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı-2015 sonuçlarına göre Türkiye’de mesleki eğitim*. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 484-493.
- Bakır, K. (2014). *Demokratik eğitim: John Dewey’in eğitim felsefesi üzerine*. Pegem Akademi.
- Binici, H. & Arı, N. (2004). *Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar*. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Çamtosun, İ. (2008). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi sürecinde ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitiminin meslek yüksekokullarındaki muhasebe eğitimine etkileri: İstanbul’da bir alan araştırması*. [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Dahil, L., Mutlu, İ. & Karabulut, A. (2015). *Problems and solution offers related to the vocational and technical orientation In Turkey*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 3572-3576. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.1074.
- Demir, E. & Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2), 39-58.
- Dewey, J. (2020). *Demokrasi ve eğitim*. Mustafa Kahraman (çev.). Gece Kitaplığı.
- Doğan, H. (2012). *Cumhuriyet Döneminde mesleki ve teknik eğitimde iz bırakan eğitimciler*. Eğitim Araştırmaları Derneği: Ankara.
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji*. Pelin Ergenekon (çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Ekşioğlu, S. & Taşpınar, M. (2019). Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimin gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 9(3), 614-627. doi:10.19126/suje.657776.
- Erdem, A.R. (2013). *Öğretmen yetiştirmenin bugünü ve geleceği: sorunlar ve çözüm önerileri*. Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, D. G., Demirtaş, Z. & Özalan, S. (2020). Teknik öğretmenlerin gözünden mesleki eğitimde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı), 44-57. doi: 10.7822/omuefd.722859.
- Ergün, H. (2018). Okul müdürleri ve işveren gözüyle mesleki eğitimin sorunları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 191-206.
- Haner, B. & Akarsu, V. (2018). Meslek yüksekokullarında mesleki eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 7(3), 438-444.

- İslamoğlu, H. (1997). *Türkiye’de mesleki eğitimin yeniden yapılanması*. [Doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Kam, M. (2013). *Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi ve analizi*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Karabulut, A. & Marul, M. (2011). Mesleki ve teknik eğitimde eğitim modeli tasarımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(191), 78-85.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavi, E. & Koçak, O. (2018). *Türkiye’de ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim ile ilgili sorun alanları ve İskandinav ülkelerindeki mesleki eğitimin Türkiye’de uygulanabilirliği*. *Çalışma ve Toplum*, 3(58), 1307-1334.
- Kılıç, Y. & Yılmaz, E. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin perspektifinden mesleki eğitime ilişkin bir durum çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 1-16.
- Marul, M. (2011). Mesleki ve teknik eğitimde eğitim modeli tasarımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(191), 78-85.
- MEB (t.y.). *Neden mesleki eğitim*. Erişim: 9 Mart 2023, <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci>
- Özer, M., (2019). Mesleki ve teknik eğitimde sorunların arka planı ve Türkiye’nin 2023 eğitim vizyonunda çözüme yönelik yol haritası. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 1-11. doi: 10.5961/jhes.2019.304.
- Özer, M. (2020). *Mesleki eğitimde paradigma değişimi: Türkiye’nin mesleki eğitimle imtihanı*. Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin iktisadi kalkınmadaki yeri ve önemi*. [Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Semiz, Y. (2004). *Osmanlıda mesleki teknik eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930)*. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 275-295.
- Sezgin, S. İ. (2009). *Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Şimşek, A. (1999). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması*. TÜSİAD Yayınları: İstanbul.
- Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 71-84.
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). *Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme*. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153- 182.
- Türkyılmaz, T. A. (2008). *Mesleki eğitimin iyileştirme sürecinde uygulanan modüler sistemde öğretmen eğitiminin önemi*. [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Uçar, C. & Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

6. EXTENDED ABSTRACT

Technical and vocational education are important parts of the education system. Vocational education is essential for countries that wish to develop their industries and economies. The industries of the countries with developed vocational and technical education in the world are also developed and the welfare level is high. Unfortunately, underdeveloped or developing countries face problems with vocational and technical education. Compared to developed countries, Türkiye has some problems when it comes to vocational and technical education. The industrial revolution led to the rise of industries and the development of technology. In order to catch up with this development and ensure the economic development of Turkey, the industrial sector should be well analyzed, and appropriate vocational training programs should be developed. Since industry and technology are developing rapidly, vocational education has to keep up with these developments. Turkey's vocational and technical education is constantly criticized for its problems. Solutions to these problems are urgently needed in cooperation with stakeholders in vocational and technical education. There have been quite a few studies on the problems of vocational and technical education in Turkey. Therefore, this study identified the problems related to vocational and technical education in secondary education institutions in Turkey and offered solutions.

This study was carried out by taking the opinions of technical teachers with the qualitative research method and the problems, and solution suggestions of vocational and technical education in secondary education institutions. The interview method was used as the data collection technique, and the opinions of the technical teachers on the subject were obtained through a semi-structured interview form with 7 questions. The data of the study were coded and analyzed by descriptive analysis method. The sample of the study consists of 25 technical teachers working in a Vocational and Technical Anatolian High School in Bayrampaşa, Istanbul in the 2022-2023 academic year.

The problems of vocational and technical education in secondary education institutions are considered as the problem of this research. Based on the problem statement, answers were sought for the following sub-problems:

1. What do you think about the Vocational and Technical Education policies in our country?
2. To what extent do you find the importance given to Vocational and Technical Education in Türkiye sufficient or insufficient?
3. What do you think about the curricula in Vocational and Technical Education?
4. What are the benefits of Vocational and Technical Education to students and society?
5. Do you think that a Vocational and Technical Anatolian High School graduate is adequately equipped to find a job in the sector? Why?
6. What are the most common problems you encounter in Vocational and Technical Education?
7. What would be your suggestions for solutions to the problems you encounter in Vocational and Technical Education?

The technical teachers who participated in the study gathered the problems of vocational and technical education under the following headings: (a) lack of workshops and equipment, (b) students' reluctance, (c) students' low level of readiness, (c) wrong school/field choice, (d) teacher inadequacies, (e) the curriculum is not up-to-date and has inadequacies, (f) society's negative view of vocational education, (g) disciplinary problems, and (h) insufficient employment of graduate students. The solutions offered to these problems are listed as eliminating the inadequacies of workshops and equipment in schools, increasing the readiness level of students, directing students to vocational education during their transition to secondary education, implementing the programs prepared in cooperation with the school-sector after the equipment is completed, increasing the qualifications of teachers, and providing job opportunities to students who are graduated.

Considering the results, vocational education, educational materials, and environments should be designed following the current education. In vocational and technical education, students should learn by doing and living. Therefore, practical training is of great importance. Educational environments, workshops and laboratories should be arranged accordingly, and a sufficient budget should be allocated for vocational education to eliminate inadequacies. Understanding the importance of vocational education will ensure the development of vocational education. A vocational secondary education institution usually accepts students who were unable to get into the schools they wanted and have chosen their last choice in order not to be left idle while deciding. There are very few students who choose their profession on their own. As a result, students should be guided and informed about the professions they are interested in during the transition from primary education to secondary

education. It is then possible for students to receive vocational education in the fields they desire, and they will continue to attend school because they love what they are learning in school and in their profession. As a result, there will also be fewer discipline problems at school. Students who graduate from vocational secondary education institutions should be able to find a job in their sector as qualified staff. For this reason, the intertwining and overlapping of the vocational education with the sector will increase the quality of the education. Thus, with the support of the public, private sector, and school, graduate students will be able to start work in line with the purpose of vocational education, through their education.